

Hos hver vært blev kalvenes græsfold opdelt i 12 mindre folde. Kalvene fik tildelt et stykke ad gangen over tre dage. Foto: Økologi & Erhverv.

af IBEN ALBER CHRISTIANSEN, Økologisk Landsforening

Langt græs gør økokalve mere robuste

Holistisk afgræsning kræver lidt planlægning, men det tyder indtil videre på, at den ekstra forberedelse giver resultater.

Op mod 133 gram daglig tilvækst mere blev registreret hos de kalve, der har afgræsset med et nyt foldstykke hver dag, i forhold til de kalve, der har gået på den samme fold i hele afgræsningsperioden. Strategien tyder altså på større og mere robuste kvier, der er bedre forberedte til kælvning og efterfølgende mælkeproduktion.

I 2017 og 2018 gennemfører Økologisk Landsforening i samarbejde med lokale konsulenter og dyrlæger, en praktisk afprøvning af holistisk afgræsning til kalve hos fire mælkeproducenter. Det første år med ændrede rutiner er nu gået, og resultaterne går i den rigtige retning.

Fra sur pligt til nye rutiner

Merprisen for de økologiske varer kommer blandt andet af, at det kræver en ekstraordinær indsats at have både køer, kvier og kalve ude på græs om sommeren. Men ind i mellem kan det ses som en sur pligt, samtidig med travlhed alle andre steder på gården, når kalvene skal ud om foråret. Der skal hegnes, fravænes og flyttes

kalve, der skal koordineres med tørvejr til udbinding og fodres flere steder - rutinerne fra vinter skal lægges om til sommertid.

Kendte udfordringer hos økologiske kalve i løbet af sommeren er lavere tilvækst end i vinterperioden, reduceret trivsel på grund af foder- og miljøskiftet, samt ikke mindst parasitsmitte. Derfor er det særdeles relevant at diskutere, ændring af praksis, således det reelt bliver et positivt bidrag til kalvenes fremtidige robusthed at komme tidligt ud på græs.

Mentalt tilløb

Der kræver ofte et tilløb for at starte op med holistisk afgræsning. Det er en helhedsbetragtning, hvor der er meget indledende arbejde med opsætning af hegn til de mange folde, der skal benyttes i løbet af sommeren. Men det bør ikke være så besværligt med opsætning af hegn.

Meget af udfordringen kan klares ved en hjælp af god planlægning og anvendelse af det rette udstyr. Det er vigtigt at benytte

hegnsmateriale, der ikke vejer så meget, så det er let at få sat op og flytte rundt. Til foldene anvendes lette plastpæle og wiretråd på små spoler med god ledning af strømmen. Fårefolkene har flere gode løsninger, der fungerer rigtig fint til kalvene.

Når regnskabet gøres op, er der ikke mere dagligt arbejde i at have kalvene ude og græsse holistisk, end hvis de er på storfold - men der er lidt mere forberedelse.

Kalvene skal flyttes ofte

Hos hver vært blev kalvenes græsfold opdelt i 12 mindre folde. Kalven fik tildelt et stykke ad gangen over tre dage.

Tre dage er det maksimale antal dage, som det skal være muligt at gå tilbage til det samme stykke igen. Efter tre dage begynder græsset at skyde igen, og derfor gælder det om at få kalvene lukket ind på en ny fold. Derved har græsset ro til at vokse i 33 dage, før kalvene kommer på det igen.

Adgang til supplerende fodring og læ betyder, at kalvene godt nok tilbydes et nyt stykke græs hver dag, men også altid har mulighed for at søge tilbage til hytten.

Kalvene trives i det lange græs

Friske græsanalyser viser, at toppen af det lange græs har omtrent samme fordøjelighed og næringsindhold som kortere græs. Længden af parasiternes livscyklus varierer alt efter temperatur og fugtighed, men ved at lade græsset vokse sig langt og få hvile i 33 dage, forsøges det at få brudt cyklus, så kalvene ikke bliver reinficeret. I efteråret skal markerne helst græsses helt ned.

Praktiske erfaringer fra blandt andet Søgaard Andelsbrug i Sdr. Felding, som afgræsser holistisk hos både kalve og malkekøer viser, at der let bliver huller og dårlig vækst det efterfølgende forår, hvis ikke marken bliver afgræsset helt ned inden vinter.

De gode og de onde parasitter

En mere detaljeret gødningsprøve kan nuancere billedet af de forskellige typer af coccidier. Der kan således godt forekomme et stort antal coccidier i en gødningsprøve, men de godartede varianter, formodes ikke at gøre kalvene syge. De tilskrives derimod æren for at kunne bidrage til at styrke immunsystemet, så kalvene i løbet af sommeren bliver mere immune overfor coccidier.

Både de holistiske og de storfoldsafgræssende kalve havde således coccidier i gødningen, men kun i storfolden blev kalvene påvirkede af det, der viste sig at være den sygdomsfremkaldende slags. Det er således vigtigt at vide om coccidierne, der forekommer i besætningen er sygdomsfremkaldende, så der ved tegn på diarre og nedstemthed, kan reageres målrettet og hurtigt.

Løbetarmorm så ud til at have gode vækstbetingelser i det fugtige vejr i år, både hos kalvene der afgræssede holistisk og for kalvene i storfold. Det samme gjorde sig gældende for lungeorm, som desværre forekom i alle hold ved indbinding - både holistiske og storfoldsafgræssende.

Næste års afprøvning vil forhåbentlig gøre os lidt klogere på, om det har den ønskede effekt på smittetrykket at afgræsse holistisk.

For kalvenes og klimaets skyld

Ved holistisk afgræsning har marken et større vækstpotentiale. Planterne gror bedre, og der er langt større rodmasse under jorden.

Det første år i en praktisk afprøvning af holistisk afgræsning til kalve hos fire mælkeproducenter med ændrede rutiner er nu gået, og resultaterne går i den rigtige retning. Foto: Økologi & Erhverv.

Tabel 1

Gennemsnit af resultater af græsprøver på tre ejendomme. På det lange græs er grove stænger ikke taget med i prøven, da kalvene lod dem stå tilbage.

Dato for analyse	11-05-2017	24-05-2017	27-06-2017	18-08-2017
Tørstofprocent	22,4	20,6	28,7	17,5
Protein, gram pr. kg tørstof	129,5	154	102,3	194,3
Sukker, gram pr. kg tørstof	294,0	204	109,0	68,0
Organisk stof, fordøjelighed procent	88,8	86,4	67,4	71,5
AAT, gram pr. kg tørstof	105,0	101,5	82,3	84,0
PBV, gram pr. kg tørstof	-35,0	-6,0	-22,3	60,7
NEL20, megajoule pr. kg tørstof	7,25	7,10	5,48	5,6
Kg tørstof pr. FE	1,03	1,05	1,36	1,3
Græshøjde, centimeter	10,25	9,80	12,77	7,0

Afgræsning med kalve uden parasitter

Projektet "Afgræsning med kalve i økologiske malkekvægsbesætninger uden parasitter" gennemføres af Økologisk Landsforening i 2017 samt 2018 med støtte fra Fonden for Økologisk Landbrug.

Projektets formål er at forbedre trivsel og tilvækst for økologiske kalve på græs ved at undersøge effekten af at lade kalvene afgræsse holistisk. Metoden forventes at kunne medvirke til at løse nogle af de sygdomsmæssige udfordringer med at have kalve på græs om sommeren.

I den praktiske afprøvning deltager fire værtsejendomme. Derudover er der etableret en følgegruppe af mælkeproducenter, som inviteres til bedriftsbesøg og temadage samt udveksler ideer i hele projektperioden.

Læs mere om projektet og tilmeld dig til følgegruppen her: <http://okologi.dk/landbrug/projekter/kvaeg/kalve-og-ungdyr/afgræsning-med-kalve>

Ved holistisk afgræsning har marken et større vækstpotentiale. Foto: Katrine Gertsen, Økologisk Landsforening.

Holistisk afgræsning

Holistisk afgræsning kaldes også for intensiv rotationsafgræsning. Det er et afgræsningssystem, der indebærer, at markerne opdeles i mange folde, som græsses med stort dyretryk i kort tid. Herefter får græsset fred til at lave fotosyntese i 25-60 dage, inden dyrene igen vender tilbage og afgræsser det.

Metoden rummer potentiale for at:

- Mindske parasitbelastningen
- Øge græsudbyttet
- Reducere udledningen af klimagasser
- Optimere næringsstofforsyningen
- Forbedre jordstrukturen og arronderingen
- Øge biodiversiteten.

Det betyder, at næringsstoffer og vand udnyttes bedre under jorden, og der er basis for en langt større vækst.

Ved holistisk afgræsning vil kalvene græsse halvdelen af græsset og trampe den anden halvdel ned, inden de rykkes videre til næste fold. Noget af det nedtrampede græs vil rejse sig igen, og dermed fungere som solfangere, når kalvene forlader folden. Resten vil formuldes og omsættes sammen med de efterladte gødningsklatter.

På grund af den lange hvileperiode vil gødning og urinpletter være helt væk, når kalvene kommer tilbage til folden igen.

Ved at fotosyntesen udnyttes optimalt, vil roddannelse og kulstoflejringen i jorden øges. Desuden skal græsmarken ikke lægges om, hvilket yderligere bidrager til en øget kulstofbinding. Forskere i holistisk afgræsning i USA mener, at der ved holistisk afgræsning kan bindes lige så meget

kulstof i jorden, som køer er årsag til udledning af. Forhåbentlig vil der i fremtiden blive forsket mere i dette område.

Den ekstra indsats gavner de små kalve

Økologiske kalve må opstaldes indendørs, indtil de er fire måneder gamle, herefter skal de have adgang til afgræsning i perioden 1. maj til 1. september, såfremt vejrforholdene og hensyn til dyrene tillader dette.

Kalvenes trivsel på græs har længe været omdiskuteret og er stadig et aktuelt emne i den økologiske mælkeproduktion. Økologiske mælkeproducenter har ganske rigtigt en højere kalvedødelighed på nogle tidspunkter af året, end tilfældet er hos deres konventionelle kolleger. Omstillingen fra et kontrolleret miljø i en kalveboks til afgræsning i al slags vejr stiller store krav til fold, foder og management.

En dataundersøgelse fra Kvægdatabaseen indsamlet fra 2005-2015 og udarbejdet af Seges viser, at dødeligheden blandt økologiske kalve, er op mod dobbelt så høj som hos de konventionelle sidst i sommerperioden.

En mulig tolkning af disse data er, at de mindre kalve på græs om foråret har bygget sygdom op hen over sommeren. Når parasitbelastningen bliver for høj i sensommeren mistrives de enten, eller i værste tilfælde dør de grundet smittetrykket. Der er derfor god grund til at overveje en ekstra indsats for kalvene - systematikken i den holistiske afgræsning er klart en overvejelse værd.

Figur 1

Skitse over opdelingen af folde til kalvene hen over sommeren. Der gives et nyt stykke græs hver dag, men det er altid muligt for kalvene at gå tilbage til hytten.

